

POSTANOWIENIE

Dnia 2 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania R. P.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej i jej wysokość,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 2 sierpnia 2023 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 26 października 2022 r., sygn. akt III AUa 1293/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 26 października 2022 r. oddalił apelację ubezpieczonego R. P. od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 11 maja 2021 r., którym umorzono postępowanie w zakresie decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dalej jako KRUS lub organ rentowy) z dnia 9 września 2020 r., znak [...], przyznającej z urzędu ubezpieczonemu prawo do emerytury rolniczej od dnia 19 czerwca 2020 r., tj. od dnia uzyskania powszechnego wieku emerytalnego, ponieważ decyzja została uchylona przez organ rentowy oraz oddalono odwołanie w pozostałym zakresie.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że w spornym okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 1989 r., kiedy to ubezpieczony prowadził działalność gospodarczą w zakresie elektrowni wodnej i wytwarzania energii elektrycznej, nie mógł on podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych, gdyż obowiązujący wówczas art. 3 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o

ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 24, poz. 133) uniemożliwiał podleganie tym ubezpieczeniom w sytuacji wykonywania działalności gospodarczej. Opłacanie w spornym okresie składek na ubezpieczenie społeczne rolników zgodnie z nakazem płatniczym Gminy Ż. jest bez znaczenia, gdyż nie rodzi żadnych skutków prawnych, bowiem składki w myśl powołanego przepisu nie były należne. Wyłączenie spornego okresu z okresów przyjętych do ustalenia prawa do emerytury rolniczej powoduje, że ubezpieczony nie spełnił określonej w art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 208) przesłanki nabycia prawa do wcześniejszej emerytury rolniczej w postaci wykazania 30 lat stażu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, bo wykazał jedynie 29 lat i 11 dni tego stażu. Z tego względu decyzja z dnia 30 stycznia 2018 r. o przyznaniu emerytury rolniczej okazała się błędna, a KRUS wydał prawidłową decyzję z dnia 9 września 2020 r. uchylającą poprzednie decyzje wydane w tym przedmiocie oraz decyzją z tej samej daty (znak GEW [...]) odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury rolniczej w obniżonym wieku za okres od dnia 22 grudnia 2017 r. do dnia 18 czerwca 2020 r. i kolejną decyzją z urzędu przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury rolniczej od dnia 19 czerwca 2020 r., tj. od dnia uzyskania powszechnego wieku emerytalnego. Z uwagi na brak prawa do emerytury wcześniejszej KRUS uznał, że należy ponownie ustalić ubezpieczonemu wysokość emerytury rolniczej jako świadczenia pierwszorazowego przysługującego po ukończeniu wieku emerytalnego. W związku z powyższym decyzją z dnia 23 grudnia 2020 r. uchylił swoją decyzję z dnia 9 września 2020 r. o przyznaniu ubezpieczonemu emerytury rolniczej i przyznał mu prawo do emerytury rolniczej od dnia 19 czerwca 2020 r., liczonej jak świadczenie pierwszorazowe.

W skardze kasacyjnej ubezpieczony zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, domagając się jego uchylenia w całości i orzeczenia co do istoty sprawy przez przyznanie mu prawa do świadczenia emerytalnego zgodnie z decyzją KRUS z dnia 30 stycznia 2018 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie prawa procesowego oraz przepisów prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 1 protokołu nr 1 Konwencji o

Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, przez jego niezastosowanie i naruszenie prawa do mienia w postaci świadczenia emerytalnego w momencie, gdy do wydania decyzji ustalającej prawo do wcześniejszej emerytury doszło na skutek wadliwych działań organów państwowych oraz brak weryfikacji legalności ponownego ustalenia prawa do świadczenia w oparciu o zasadę proporcjonalności, a w konsekwencji wydanie orzeczenia sprzecznego z interesem publicznym, 2) art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. 2023 r., poz. 1251, dalej jako ustawa emerytalna) przez wadliwe zastosowanie i uznanie, że wiedza organu od skarżącego o okresach prowadzenia przez niego działalności gospodarczej nie obligowała organu rentowego do weryfikacji podlegania społecznemu ubezpieczeniu rolników, a w konsekwencji uznanie, że dopiero informacja z ZUS o okresach prowadzenia działalności gospodarczej stanowi nowy dowód skutkujący możliwością zastosowania art. 114 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, chociaż wskazanie okresów prowadzenia działalności gospodarczej jednoznacznie potwierdza okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu, co czyni informację z ZUS wtórną i niestanowiącą nowego dowodu istniejącego w dacie wydania decyzji, a tym samym brak było możliwości zastosowania tego przepisu, 3) art. 2 w związku art. 67 Konstytucji RP, przez jego niezastosowanie co narusza zasady: zaufania do państwa i tworzonego oraz wykonywanego przez nie prawa, ochrony praw nabytych, zakazu retroakcji prawa i prawa do zabezpieczenia społecznego, 4) art. 244 § 1 w związku z art. 378 § 1 k.p.c., przez nierzetelną kontrolę instancyjną, niedostateczne wyjaśnienie podstawy prawnej i faktycznej wyroku oraz brak faktycznego ustosunkowania się przez Sąd drugiej instancji do wszystkich twierdzeń apelacji zawartych w zarzutach dotyczących naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, polegające na całkowitym pominięciu kwestii związanych z posiadaniem przez organ emerytalny wiedzy o okresach prowadzenia przez skarżącego działalności gospodarczej, która to wiedza winna skutkować podjęciem przez organ rentowy działań zmierzających do weryfikacji spornego okresu na długo przed przyznaniem ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury, a tym samym niewyjaśnienie istoty sprawy w zakresie podstaw zaskarżonej decyzji, 5) art. 382 w związku z art. 235² § 1 pkt 2 w związku

z art. 227 k.p.c., przez pominięcie zgromadzonego materiału dowodowego dotyczącego okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, zwłaszcza informacji przekazywanych przez skarżącego o okresach prowadzenia działalności gospodarczej, co skutkowało błędnym przyjęciem, że organ nie miał wiedzy o tych okresach (wyłączających podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników) przed wydaniem zaskarżonej decyzji, a nadto pominięcie wniosków dowodowych złożonych na etapie postępowania apelacyjnego, mimo ich oczywistego wpływu na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, co skutkowało wadliwym zastosowaniem art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, przez przyjęcie, że pojawiły się nowe dowody i okoliczności, mimo że stan faktyczny był znany organowi przed wydaniem decyzji pierwotnej.

W ocenie skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona ze względu na naruszenie wyszczególnionych w zarzutach przepisów prawa materialnego i procesowego. Sąd Apelacyjny nie podjął nawet próby ustalenia w jaki sposób zmiana decyzji o przyznaniu prawa do wcześniejszej emerytury rolniczej może wpłynąć na sytuację skarżącego oraz w jaki sposób jego życie się zmieniło poczynając od momentu wydania pierwotnej decyzji o przyznaniu tego świadczenia, a nadto całkowicie pominął, że to organ rentowy przez wiele lat wprowadzał skarżącego w błąd co do jego faktycznej sytuacji prawnej.

W sprawie występują też istotne zagadnienia prawne, sprowadzające się do następujących do pytań: 1) czy błąd lub niedbalstwo organu może uzasadniać weryfikację wydanej decyzji na niekorzyść ubezpieczonego, jeśli prawo nie przysługiwało, a ubezpieczony nie mógł go nabyć?, 2) jaki status w systemie ubezpieczeń społecznych miał naczelnik gminy oraz jaki jest charakter nakazu płatniczego wystawianego przez naczelnika gminy na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1988 r. Nr 2, poz. 10, dalej jako rozporządzenie z dnia 28 marca 1983 r.) w tym: a) jaki organ może obecnie zmieniać decyzje wydawane przez naczelnika gminy w przedmiocie wymierzenia składki na ubezpieczenie społeczne rolników?, b) czy ubezpieczony miał obowiązek zaskarżyć wadliwą decyzję w przedmiocie

wymierzenia składki na ubezpieczenie społeczne rolników? c) czy po upływie 30 lat od stwierdzenia podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez naczelnika gminy oraz wydania decyzji w przedmiocie składki ubezpieczeniowej w formie nakazu płatniczego możliwe jest ponowne zweryfikowanie tego okresu jako okresu, w którym ubezpieczony nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu oraz w jakim trybie powinno się to odbyć? d) czy możliwe jest funkcjonowanie w obrocie prawnym decyzji w przedmiocie wymierzenia składki na ubezpieczenie społeczne rolników w momencie, gdy organ kwestionuje okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, za który wymierzono składki?, 3) czy Prezes KRUS w momencie uzyskania informacji w przedmiocie innego tytułu do ubezpieczenia powinien z urzędu zweryfikować wszystkie okresy ubezpieczeniowe w ramach współdziałania z ZUS?

Zachodzi również potrzeba wykładni art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, który wywołuje rozbieżności w orzecznictwie w zakresie orzekania co do możliwości jego zastosowania, ponieważ według części orzeczeń wadliwe działania organu nie mają znaczenia dla możliwości zmiany decyzji na podstawie ujawnienia nowych okoliczności, a wiążąca jest jedynie literalna wykładnia art. 114 ust. 1 pkt 1 tej ustawy i dążenie do przywrócenia stanu zgodnego z brzmieniem ustawy. Druga grupa orzeczeń kieruje się wykładnią prokonstytucyjną i wprowadza dyrektywę, zgodnie z którą przy ocenie możliwości zastosowania art. 114 ust. 1 pkt 1 tej ustawy należy przeprowadzić test proporcjonalności w stosunku do konsekwencji zmiany decyzji dla ubezpieczonego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na występowaniu istotnego zagadnienia prawnego, potrzebie wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz na przesłance oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.).

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione

zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmięczeniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Z kolei odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości,

widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem „rażącego”, „ewidentnego”, „kwalifikowanego” lub „oczywistego”, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na brak wskazania przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na „pierwszy rzut oka”. Nie jest wystarczające, co zaznaczone zostało powyżej, zastąpienie wyводу prawnego w uzasadnieniu wniosku samym tylko stwierdzeniem, że zdaniem skarżącego skarga „jest oczywiście uzasadniona ze względu na naruszenie wyszczególnionych w zarzutach przepisów prawa materialnego i procesowego”. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; z dnia 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr

2160130; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; z dnia 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640; z dnia 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527). Analogicznie nie można uznać, że skarżący wykazał przesłankę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., bowiem sugerując potrzebę rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie nawiązał w sformułowanych przez siebie pytaniach (1-4) do treści jakichkolwiek przepisów prawa. W celu zbudowania istotnego zagadnienia prawnego nie jest wystarczające odwołanie się do samego pytania, które ma odpowiedzieć na wątpliwości skarżącego. Sformułowane zagadnienie powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

Z kolei w odniesieniu do przesłanki przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., w orzecznictwie przyjmuje się, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Powołanie się na tę przyczynę kasacyjną zakłada więc nie tylko wskazanie przepisu prawa i stwierdzenie, że - w ocenie skarżącego - wywołuje on wątpliwości. Konieczne jest również wykazanie, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie

rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319). Jeżeli konkretny przepis był już przedmiotem wykładni w judykaturze, a interpretacja ta jest w ocenie skarżącego nieuzasadniona, nieodzowne jest również przedstawienie racji, które przemawiają za zmianą dotychczasowej linii interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, LEX nr 1982406; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493).

Sygnalizowana w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania potrzeba wykładni art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej z uwagi na rozbieżności w orzecznictwie jest w świetle stanu faktycznego ustalonego w niniejszej sprawie pozorna. Osią przedstawionych przez skarżącego rozbieżności orzecznictwa jest kwestia wyboru stosowanego przez sądy powszechne rodzaju wykładni przy interpretacji tego przepisu (wykładnia literalna *versus* wykładnia prokonstytucyjna). Skarżący pomija jednak istotne w niniejszej sprawie ustalenia Sądów obu instancji, że do zastosowania przez organ rentowy instytucji ponownego rozpoznania sprawy na podstawie art. 114 ustawy emerytalnej nie doszło wskutek błędu organu rentowego, lecz w wyniku zaniechania skarżącego, które skutkowało wprowadzeniem organu rentowego w błąd. Jak bowiem ustalił Sąd Apelacyjny, skarżący zawiadamiając o prowadzeniu na bieżąco działalności gospodarczej nie wskazywał od kiedy prowadzi działalność, zaś „w kwestionariuszu dotyczącym podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz okresów podlegających zaliczeniu do tego ubezpieczenia wprowadził KRUS w błąd podając, że prowadzi działalność gospodarczą od dnia 1 stycznia 1990 r. Skarżący złożył to oświadczenie pod groźbą odpowiedzialności karnej (k. 46 a.r.). Gdyby wpisał okresy podlegania ubezpieczeniom zgodnie z prawdą, to wówczas KRUS miałby

możliwość zapoznać się z rzeczywistymi okresami prowadzenia przez niego działalności gospodarczej, co przełożyłoby się na ustalenie okresów podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników”. Tym samym uzasadnienie wniosku w zakresie twierdzenia o potrzebie wykładni art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej sprowadza się w istocie do podważenia dokonanych przez Sąd Apelacyjny ustaleń, skoro jego główne wywody opierają się na prezentacji przez skarżącego alternatywnej oceny materiału dowodowego i odmiennej oceny ustaleń faktycznych sprawy. Oznacza to, że skarżący zmierzał *de facto* wyłącznie do podważenia ustalonego przez Sąd orzekający stanu faktycznego sprawy, co usuwa się spod rozeznania i kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681), gdyż Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi oraz oceną materiału dowodowego dokonaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Natomiast z niepodważonych skutecznie ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Apelacyjny wynikało wiążąco (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), że to skarżący wprowadził w błąd organ rentowy co do okresów podlegania ubezpieczeniom rolniczym. Podkreślenia wymaga, że celem ponownego ustalenia prawa w trybie art. 114 ustawy emerytalnej jest ponowne rozstrzygnięcie o uprawnieniach, które powstały *ex lege* przed wydaniem weryfikowanych decyzji rentowych. Uzasadnieniem dla ponowienia postępowania zakończonego prawomocną decyzją organu rentowego, wyznaczającym jego cel, jest niezgodność zawartego w niej rozstrzygnięcia z ukształtowaną *ex lege* sytuacją prawną zainteresowanego, powstałą na przykład na skutek popełnionych przez organ rentowy uchybień normom prawa materialnego czy procesowego. W ponowionym postępowaniu organ rentowy dąży więc do ustalenia, czy popełnione uchybienia lub przedłożone dowody albo ujawnione fakty mają wpływ na zmianę dokonanych wcześniej ustaleń. Bezpośrednim celem ponownego ustalenia jest rozstrzygnięcie o uprawnieniach emerytalno-rentowych zainteresowanych według stanu faktycznego z chwili wydania weryfikowanych decyzji rentowych. Nie ma podstaw do przyjęcia, że prokonstytucyjna wykładnia art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej uzasadnia przyjęcie błędu organu rentowego, gdy do wznowienia postępowania doszło na

skutek nieujawnienia przez ubezpieczonego okresów ubezpieczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2022 r., I USKP 109/21, LEX nr 3438202).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ms]